

Judikát NS 21 Cdo 572/2011

Soud:	Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí:	07/03/2012
Spisová značka:	21 Cdo 572/2011
ECLI:	ECLI:CZ:NS:2012:21.CDO.572.2011.1
Typ rozhodnutí:	USNESENÍ
Heslo:	Diskriminace Dokazování
Dotčené předpisy:	§ 7 odst. 2 předpisu č. 65/1965Sb. ve znění do 30.05.2001 § 7 odst. 5 předpisu č. 65/1965Sb. ve znění do 30.05.2001 § 133a odst. 1 o. s. ř. ve znění od 01.01.2001 do 31.08.2009
Kategorie rozhodnutí:	D

21 Cdo 572/2011

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Zdeňka Novotného a soudců JUDr. Ljubomíra Drápala a JUDr. Mojmíra Putny v právní věci žalobkyně J. J., zastoupené opatrovnici JUDr. Martou Štefkovou, advokátkou se sídlem ve Velkém Meziříčí, Náměstí č. 18, zastoupené JUDr. Ivanem Werlem, advokátem se sídlem ve Velkém Meziříčí, Vrchovecká č. 74/2, proti žalovanému Ing. P. F., zastoupenému Mgr. Pavlem Dvořákem, advokátem se sídlem ve Žďáru nad Sázavou, Nádražní č. 21, o 200.000,- Kč, vedené u Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou pod sp. zn. 11 C 86/2001, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 23. března 2010 č.j. 15 Co 40/2009-215, takto:

I. Dovolání žalobkyně se odmítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

O d ů v o d ň ě n í :

Dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 23.3.2010 č.j. 15 Co 40/2009-215, kterým byl potvrzen rozsudek Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 5.11.2008 č.j. 11 C 86/2001-199 ve věci samé (tj. ve výroku, kterým byla zamítnuta žaloba o zaplacení 200.000,- Kč), není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. (oběma rozsudky vydanými v této věci rozhodl soud prvního stupně ohledně dovolání dotčeného předmětu řízení stejně – žalobu zamítl) a nebylo shledáno přípustným ani podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., neboť napadený rozsudek odvolacího soudu nemá po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o.s.ř.

Předmětem dovolacího řízení je nárok žalobkyně na náhradu nemajetkové újmy ve výši 200.000,- Kč. Za právní důvod vzniku tohoto nároku považovala žalobkyně nežádoucí jednání sexuální povahy na pracovišti, které „bylo nevídané, nevhodné a urážlivé, ponižující lidskou důstojnost žalobkyně“. Tohoto sexuálního obtěžování se měl žalovaný vůči žalobkyni (jako své zaměstnankyni, která u něj pracovala jako prodavačka v obchodě s nápoji) přes její odpor opakovaně dopouštět v průběhu období od prosince 2000 až do dne 2.2.2001, kdy měl vůči ní použít dokonce fyzického násilí; podle výpovědi žalobkyně před Policií ČR dne 8.2.2001 do protokolu o podání vysvětlení ji žalovaný násilím „zatáhl od prodejního pultu do chodbičky“, „praštil s ní na zem“, ta se přitom „silně uhodila do zad a do hlavy“, a protože „zůstala bezvládně ležet“, žalovaný „se zalekl a všeho nechal“, „prudce ji zvedl za ruku a strčil z chodby (zpět) do prodejny“ a „víc se o ni nestaral“.

Vzhledem k tomu, že k převážné části závadného jednání žalovaného mělo dojít v lednu a únoru 2001, je třeba opodstatněnost uplatněného nároku žalobkyně i v současné době posuzovat podle zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do 30.5.2001, tj. přede dnem, kdy nabyl účinnosti zákon č. 177/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 227/2000 Sb., a zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (srov. § 364 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce) – dále jen „zák. práce“.

Podle ustanovení § 7 odst. 2 zák. práce nikdo nesmí výkonu práv a povinností vyplývajících z pracovněprávních vztahů zneužívat na újmu jiného účastníka pracovněprávního vztahu nebo k ponižování jeho lidské důstojnosti. Za ponižování lidské důstojnosti se považuje i nežádoucí chování

sexuální povahy na pracovišti, které je nevíтанé, nevhodné nebo urážlivé nebo které může být druhým účastníkem pracovněprávního vztahu oprávněně vnímáno jako podmínka pro rozhodnutí, která ovlivňují výkon práv a povinností vyplývajících z pracovněprávních vztahů.

Pokud byla takovým nežádoucím chováním sexuální povahy ve značné míře snížena důstojnost zaměstnance nebo jeho vážnost na pracovišti a nebylo postačující zjednaní nápravy již tím, že bylo upuštěno od tohoto porušování, byly odstraněny následky tohoto porušování a zaměstnanci bylo dáno přiměřené zadostiučinění (srov. § 7 odst. 4 zák. práce), má zaměstnanec podle ustanovení § 7 odst. 5 zák. práce právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích, jejíž výše závisí na uvážení soudu (§ 7 odst. 6 zák. práce).

Žalobkyně v dovolání mimo jiné vytýká odvolacímu soudu nesprávné posouzení právní otázky, který z účastníků a v jakém rozsahu má v daném případě s přihlédnutím k ustanovení § 133a odst. 1 o.s.ř. procesní povinnosti tvrdit a prokázat (a z nich vyplývající břemena tvrzení a důkazní) skutečnosti, v nichž lze spatřovat nežádoucí chování sexuální povahy na pracovišti (sexuální obtěžování) ve smyslu ustanovení § 7 odst. 2 zák. práce. Žalobkyně přitom poukazuje na konstrukci dokazování tvrzené diskriminace, za niž se považuje i sexuální obtěžování (od 1.3.2004 výslovně uvedeno v § 1 odst. 10 zák. práce), zakotvenou s účinností od 1.1.2001 v ustanovení § 133a o.s.ř., která představuje výjimku z obecného pojetí důkazní povinnosti a důkazního břemene v našem právním řádu (§ 120 odst. 1 a 3 o.s.ř.) a je odrazem závazku České republiky vyplývající ze Směrnice Rady (ES) č. 97/80/EC ze dne 15.12.1997, o důkazním břemenu v případech diskriminace na základě pohlaví.

V této souvislosti dovolací soud zaujal již v minulosti stanovisko, že, domáhá-li se zaměstnanec po zaměstnavateli, aby upustil od jeho diskriminace, aby odstranil následky diskriminace zaměstnance, aby mu zaměstnavatel dal přiměřené zadostiučinění nebo aby mu zaměstnavatel poskytl náhradu nemajetkové újmy v penězích, popř. aby mu zaměstnavatel nahradil škodu vzniklou diskriminací, má zaměstnanec v občanském soudním řízení procesní povinnosti tvrzení a důkazní o tom, že byl (je) jedním zaměstnavatele znevýhodněn ve srovnání s jinými (ostatními) zaměstnanci téhož zaměstnavatele. Tvrzení zaměstnance o tom, že pohnutkou (motivem) k jednání zaměstnavatele byly (jsou) zákonem stanovené diskriminační důvody, má soud za prokázané, ledaže zaměstnavatel bude tvrdit a prostřednictvím důkazů prokáže nebo za řízení jinak vyplne, že vůči svým zaměstnancům neporušil (neporušuje) zásadu rovného (stejného) zacházení (srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11.11.2009 sp. zn. 21 Cdo 246/2008, uveřejněný pod č. 108 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2010).

Z uvedeného právního názoru, na kterém dovolací soud i nadále setrvává a neshledává žádné důvody k jeho změně, vyplývá, že ustanovení § 133a odst.1 o.s.ř. (ve znění účinném do 31.8.2009), podle kterého skutečnosti tvrzené o tom, že účastník (zaměstnanec) byl diskriminován z důvodů tam uvedených, má soud ve věcech pracovních za prokázané, pokud v řízení nevyšel najevo opak, nelze vykládat tak, že by se „přesunuti“ důkazní povinnosti na druhého účastníka (zaměstnavatele) týkalo celého tvrzení účastníka o jeho diskriminaci, tedy – jak se dovolatelka mylně domnívá – že zaměstnanci stačí pouze tvrdit, že došlo k závažnému (diskriminačnímu) jednání zaměstnavatele a že „na žalovaném (zaměstnavateli) je prokázat, že k inkriminovanému jednání nedošlo“. Zaměstnanec v soudním řízení musí nejen tvrdit, ale i prokázat, že s ním skutečně bylo zacházeno závažným způsobem; neprokáže-li toto tvrzení, nemůže v řízení uspět. Ustanovení důkazní situace ve prospěch zaměstnance se v ustanovení § 133a odst. 1 o.s.ř. projevuje pouze v tom, že stačí, aby zaměstnanec tvrdil, že toto závažné jednání (bude-li z jeho strany prokázáno) bylo motivováno některým ze zákonem stanovených diskriminačních důvodů, aniž by byl dále povinen tuto motivaci prokázat, neboť ta se předpokládá, ovšem je vyvratitelná, prokáže-li se v řízení opak (k tomu srov. obdobně náleží Ústavního soudu sp.zn. Pl. ÚS 37/04 ze dne 26.4.2006, uveřejněný pod poř. č. 92 ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, ročník 2006).

V projednávané věci odvolací soud z uvedených zásad - jak vyplývá z odůvodnění napadeného rozsudku - vycházel. V souladu se zákonem a ustálenou judikaturou proto po žalobkyni důvodně požadoval nejen to, aby tvrdila, ale i prokázala, že jako zaměstnankyně žalovaného byla na pracovišti skutečně vystavena jí tvrzenému nežádoucímu chování sexuální povahy ze strany žalovaného, které – kdyby bylo ze strany žalobkyně prokázáno – by bezpochyby bylo ve smyslu ustanovení § 7 odst. 2 zák. práce jednáním nevítaným, nevhodným a urážlivým a které by též mohlo být ze strany žalobkyně oprávněně vnímáno jako podmínka pro to, aby „si udržela práci“. Závěr, jaký odvolací soud (ve shodě se soudem prvního stupně) v tomto směru učinil (že v řízení „nebylo prokázáno“, že se žalovaný dopustil tvrzeného závažného jednání vůči žalobkyni), představuje skutkové zjištění soudu. Jedná se o výsledek dokazování (hodnocení důkazů), při němž soud hodnotí důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti, a přihlíží přitom pečlivě ke všemu, co vyšlo z řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci (srov. § 132 o.s.ř.).

Jestliže žalobkyně v dovolání zpochybňuje správnost tohoto skutkového závěru odvolacího soudu, uplatňuje tak dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 3 o.s.ř. Podstatou námitek dovolatelky v tomto směru je nesouhlas s tím, jak odvolací soud (a soud prvního stupně, s jehož závěry se ztotožnil) hodnotil provedené důkazy, jestliže namítá, že v soudním řízení zpracovaný znalecký posudek o duševním stavu žalobkyně ze dne 12.2.2005 vypracovaný MUDr. Františkem Čihákem ve spolupráci s konzultantem z oboru klinická psychologie PhDr. Jaroslavem Veselým „nic takového (že nedošlo k závažnému jednání žalovaného vůči žalobkyni) ve skutečnosti neprokazuje“, že „skutečnost, že následně žalobkyně onemocněla, nemá žádný vliv na věrohodnost jejích tvrzení a sám soudem slyšený znalec připustil, že přes její onemocnění se skutečně vše mohlo odehrát tak, jak žalobkyně tvrdí“, že „zejména listina nadepsaná vadí – nevadí, kterou má soud k dispozici, nepřimo potvrzuje, že se žalovaný sexuální obtěžování dopouštěl, a sama o sobě je počinem, který by bylo možné klasifikovat jako chování nežádoucí povahy“, a že „skutečnost, že se vše odehrálo tak, jak žalobkyně tvrdí, nepřimo potvrzují i svědci, kteří vypovídali o rozhovorech se žalobkyní z doby bezprostředně následující poté, kdy se vše mělo odehrát“ a kdy podle názoru žalobkyně „se její onemocnění ještě nijak neprojevovalo, a je tedy sporné, zda vůbec, byť i jen v latentní podobě, existovalo“. Z hlediska těchto námitek, které nepředstavují uplatnění dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř., ale dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 3 o.s.ř., však nemohl dovolací soud správnost rozsudku odvolacího soudu přezkoumat, neboť k okolnostem uplatněným dovolacím důvodem podle ustanovení § 241a odst. 3 o.s.ř. nemůže být při posouzení, zda je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., přihlédnuto (srov. § 237 odst. 3, část věty za středníkem, o.s.ř.).

Z uvedeného je zřejmé, že napadený potvrzující rozsudek odvolacího soudu o věci samé nemá po právně strážce zásadní význam a že tedy proti němu není dovolání přípustné ani podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. Nejvyšší soud České republiky proto dovolání žalobkyně - aniž by se mohl věcí dále zabývat - podle ustanovení § 243b odst. 5 věty první a § 218 písm. c) o.s.ř. odmítl.

O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle ustanovení § 243b odst. 5 věty první, § 224 odst. 1 a § 151 odst. 1 části věty před

středníkem o.s.ř., neboť žalobkyně, která z procesního hlediska zavinila, že dovolání bylo odmítnuto, na náhradu nákladů řízení nemá právo a žalovanému v dovolacím řízení žádné náklady nevznikly.

Proti tomuto usnesení není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 3. července 2012

JUDr. Zdeněk N o v o t n ý, v. r.

předseda senátu

www.nsoud.cz

2018 - MPSV, TREXIMA, spol. s r.o.